

Selçuk Adının Kökeni ve Anlam Alanı: Onomastik Bir Değerlendirme

The Etymology and Semantic Field of the Name Selçuk: An Onomastic Evaluation

Öz

Bir toplumda kişilere verilen adlar ve ad verme gelenekleri; o toplumun kültürü, dünya görüşü ve düşüncelerine ilişkin oldukça önemli veriler sunmaktadır. Buna karşın özel adlar, dil kullanıcıları için ilk bakışta çağrışımsız sözcükler olmasının yanı sıra sözlük anlamından ziyade referans değeri taşıyan birimlerdir. Bu bağlamda araştırmanın konusu, Türk tarihinde hem kadınlara hem de erkeklere verilen Selçuk adının onomastik açıdan incelenmesidir. Literatürde, Selçuk adının kökenine ilişkin ciddi anlamda fikir ayrılıkları olduğu ve konunun henüz çözüme kavuşturulamadığı görülmektedir. Nitekim Selçuk adı, uzun süreli hâkimiyet sağlamış bir Türk devletine ad olması nedeniyle pek çok yerli ve yabancı araştırmanın dikkatini çekmiş olmasına karşın konuya ilişkin ileri sürülen görüşlerin önemli bir kısmı dil bilimi açısından tutarsızlıklar içermektedir. Bu çalışmada, art zamanlı yaklaşımla Selçuk adının kökenine ilişkin yeni bir görüş ileri sürülecek, konuya dair mevcut görüşlerin neden kabul edilemeyeceği gerekçeleriyle ortaya konacak, ayrıca söz konusu adın Türk tarihindeki kavram alanı ve sosyo-kültürel önemi değerlendirilecektir. Makalede giriş bölümünün ardından literatür değerlendirmesi yapılacak, ardından hipotez bölümünde konuya ilişkin görüşlerimiz nedenleri ile birlikte açıklanacak ve sonuç bölümünde ise elde edilen bulgular araştırmacıların dikkatine sunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Onomastik, köken bilgisi, Türk kişi adları, Selçuk, Selcen

Kubilay FENER*

Fatma ÖZKAN**

* Arş. Gör. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Bilecik, Türkiye.

e-posta: kubilay.fener53@gmail.com

ORCID: [0000-0002-3291-4216](https://orcid.org/0000-0002-3291-4216)

ROR ID: ror.org/00dzfx204

** Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara, Türkiye.

e-posta: fatma.ozkan@hbv.edu.tr

ORCID: [0000-0002-2700-7785](https://orcid.org/0000-0002-2700-7785)

ROR ID: ror.org/05mskc574

Makaleye her iki yazar %50 oranında katkı sunmuştur.

Both authors contributed 50% to the article.

Gönderilme Tarihi / Received Date

01.12.25

Kabul Tarihi / Accepted Date

23.02.26

Yayın Tarihi / Publication Date

21.03.2026

Atıf/Citation: Fener, K., Özkan, F., Selçuk Adının Kökeni ve Anlam Alanı: Onomastik Bir Değerlendirme

Dil ve Edebiyat Araştırmaları, 33, 197-213

doi.org/10.30767/diledeara.1833488

Hakem Değerlendirmesi:

İki Dış Hakem / Çift Tarafli Köreleme.

Çıkar Çatışması:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek:

Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review:

Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest:

The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support:

The author declared that this study has received no financial support

Dil ve Edebiyat Araştırmaları

Dergimizde yayımlanan makaleler CC-BY-NC-ND lisansı altında açık erişim olarak yayımlanmaktadır.

Language and Literature Studies

The articles published in our journal are published as open access under the CC-BY-NC-ND license. tded.org.tr | 2025

Abstract

The names given to individuals in a society and the traditions of naming provide significant insights into that society's culture, worldview and ideas. In contrast, proper nouns are not only words that are non-evocative at first glance for language users, but also units that carry a reference value rather than a dictionary meaning. In this context, the focus of the study is the onomastic examination of the name Selçuk, which has been given to both women and men in Turkish history. It is striking that there are serious differences of opinion in the literature regarding the etymology of the name Selçuk and that the issue has not yet been resolved. The name Selçuk has attracted the attention of many researchers because it is the name of a Turkish state; however, most of the views put forward on the subject in the studies conducted contain inconsistencies from a linguistic point of view. In this study, a new view on the etymology of the name Selçuk will be put forward using a diachronic approach, the reasons why the views put forward on the subject cannot be accepted will be explained, and the conceptual field and socio-cultural importance of the name in Turkish history will be evaluated. Following the introduction, the article will provide a literature review, followed by a hypothesis section explaining our views on the subject and their reasons. The findings will then be presented to researchers in the conclusion section.

Keywords: Onomastics, etymology, Turkish person names, Selçuk, Selcen

Giriş

Kişi adları, bir toplumun kültürel, tarihî ve sosyal dokusunun en canlı yansımalarından biridir. Bir bireyin adı, kimlik etiketi olmasının ötesinde o kişinin ait olduğu aile, inanç sistemi, coğrafya ve zaman dilimi hakkında bilgiler taşımaktadır. Bu yönüyle adlar; toplumun değer yargularını, moda akımlarını, politik eğilimlerini ve tarihî değişim süreçlerini anlamak için güçlü birer göstergidir. Adların dil bilimi açısından önemi, adlandırma eyleminin toplumsal veya kültürel bir tercih olmasının yanı sıra dilin yapısı, tarihî gelişimi ve anlam dünyasıyla doğrudan ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır. Özel adlar, bir dilin ses, biçim ve anlam özelliklerini yansıtan önemli veriler sunmakla birlikte dilin tarihsel katmanlarını, diğer dillerle etkileşimini ve kültürel değişimlerini ortaya koymaktadır. Bu nedenle adların dil bilimsel yönden incelenmesi, dilin iç dinamiklerini anlamak dışında o dili konuşan toplumun düşünme ve adlandırma biçimlerini çözümlemek açısından büyük önem taşımaktadır.

Dil biliminde adlarla ilgilenen bilim dalı onomastiktir. Onomastik terimi, Yunanca *onoma* (ad, isim) sözcüğünden gelmekte ve özel adların incelenmesi anlamına gelmektedir. Çeşitli bilim dalları gibi onomastik de farklı alt dallardan oluşmaktadır. Söz gelimi, kişi adları *antroponimi*, yer adları *toponomi*, ulus veya etnik grupları *etnonimler*, dil adlarını ise *glottonomi* incelemektedir. Çalışmaya konu olan *Selçuk* adı ise bu alt dallardan antroponiminin inceleme alanına girmektedir. Antroponiminin inceleme alanına giren adlar, dil kullanıcıları için ilk bakışta çağrışımsız sözcükler olarak kullanılmaktadır. Adların çağrışımsız olmasının nedeni, dilin iletişim işleviyle ilgili olmalıdır. Özel adlar, bir varlığı diğerlerinden ayırt etmeye yarayan dil göstergeleri olduğundan adların temel amacı bir anlam ya da çağrışım aktarmaktan ziyade iletişimde karışıklığı önleyerek belirli bir kişiyi, yeri ya da nesneyi işaret etmektir. Başka bir deyişle özel adların çağrışımsızlaşması, onların tanımlama ve ayırt etme işlevini daha etkin biçimde yerine getirmelerini sağlamaktadır. Bu doğrultuda, özel adların köken anlamlarıyla bağlarının koptuğunu söylemek mümkündür. Böylelikle ses dizisi, yapısal olarak ne kadar karmaşık veya anlamı ne kadar açık olursa olsun yalnızca bir işaretleyiciye dönmektedir.

Kişi adlarının toplum ve dil bilimi açısından önemine karşın Türk boylarının antroponimik yapısı ile ilgili araştırmaların yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Bu durumdan hareketle çalışmanın konusunu, Türkler için tarihî ve kültürel değeri olan Selçuk adının kökeni ve onomastik özelliklerinin incelenmesi oluşturmaktadır. Araştırmada, art zamanlı yaklaşımla *Selçuk* adı onomastik bağlamda değerlendirilecek, kökenine ilişkin yeni bir görüş öne sürülecek ve konuya ilişkin daha önce yapılmış akademik çalışmalar eleştirel bir gözle irdelenecektir. Makale, *Selçuk* adının dil bilimsel kökenini inceleyerek Türk ad bilimi literatürüne özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmada ilgili ismin etimolojik yapısı, fonolojik değişimleri ve kültürel bağlamları karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir. Yöntem olarak hem tarihî dil bilimsel çözümleme (etimoloji-fonoloji ve morfoloji) hem de sosyo-kültürel yaklaşım uygulanacaktır. Bu sayede, *Selçuk* adının kökeni ve tarihî kullanımıyla ilgili alandaki mevcut eksiklikler giderilecek, aynı zamanda hem bireysel ad çalışmaları hem de Türk ad bilimi literatüründe tarihsel adların anlam ve kullanım süreçlerine dair daha sistematik bir anlayış sağlanacaktır.

Selçuklu döneminde tanıklanan şahıs adlarıyla ilgili köken bilgisi araştırmalarında, açık ve kesin bilgilere ulaşmak oldukça zordur. Nitekim Selçuklu dönemi kaynakları, devrin ilim ve edebiyat dilleri olan Arapça ve Farsçanın imla kurallarına göre kaleme alındığından, özellikle Türk isimleri açısından imla ve telaffuzu belirlemek neredeyse imkânsız hâle gelmektedir. İslâm Ansik-

lopesi'ne göre *Selçuk* adı Arapça ve Farsça kaynaklarda ednilkeş “سلجوق، سلجوك، سلجوق، سلجوق، سلجوق” ecedas ,kılışırak ub ikadnisalmi nıraldA .(463 .s ,9002 ,ıdyazÖ) ritşimlidedyak alralmızay ilkrak / anedrE / enedrE ,lanyE / lenİ ,şimaltuK / şımlatuK ,imileg zöS ,ridliğed ilreçeg niçi imsi kuçleS azımışrak ad adnımızay nirelmisi eçkrüT ızab ednilkeş anterE / anatrE / anadrE / anetrE / enetrE ikadralkanyak iltişeÇ .(345 .s ,9102 ,ulğopukaY) ridetkembakıç relmisi ilfalithi uşunuko ev almi ayunok ev şumlo neden anısamkıç ayatro nınıralhazi isiglib nekök kişığed ,ıralkılıkrak mızay ub elyinekök ninimsi *kuçleS* nadnay etÖ ,ritşimçeg entünö ninisemneligres mutut rib nisek nişili rib kiske ev ilatah nununok ad isamamlıpay nadnıfarat relicmilib lid nıralamşılaç tuvem ilgili ,ritşimçə loy anısamnıla ele edlikeş

Literatür Değerlendirmesi

Marquart, XIII. yüzyıl Ermeni tarihçisi Kirakos'un *Selçuk* adını yazım biçiminden yola çıkarak ilgili adın Salçuk şeklinde olması gerektiğini belirtmiştir. Nitekim araştırmacıya göre Türk soy (kavim) adının bu telaffuzu, Arapça yazılış biçimi de (سلجوق) esas alınarak genellikle kabul edilmektedir. Buna karşın günümüzde yaygınlaşan ve yanlış olan *Selçuk* şeklini ise ilk kimin ortaya attığı bilinmemektedir (1914, s. 187). Marquart'ın konuya ilişkin verdiği bilgiler, kısa bir dipnotta geçmektedir. Dolayısıyla, böylesine derin ve zorlu bir meselenin elbette bu kadar kısa açıklamalarla gün yüzüne çıkarılması mümkün değildir. Öte yandan Rasonyi, araştırmacının görüşlerine karşı çıkararak bir Türk adının Türk kaynaklarında aranması ve mevcut isme ilişkin XIII. asır öncesinden daha erken tarihte yazılmış kaynakların dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır (1939, s. 377). Sümer de bu hususta, Marquart'ın düşüncelerine yakın bir şekilde Kaşgarlı istisna olmak üzere diğer bütün İslâm yazarlarının bu adı ittifakla سلجوق şeklinde yazmalarının gözden kaçmaması gerektiğini belirtmiştir. Birbirinden uzak coğrafyada yaşayan bu yazarlar, nasıl olup da adı aynı imlâ ile yazmışlardır? (1999, s. 131). Eldeki mevcut veriler ışığında Arap imlası ile yazılmış Türkçe bir sözcüğün telaffuzunu belirlemek, bizce bilimsel açıdan geçerli bir kriter değildir. Nitekim bazı isimlerin aynı kaynakta dahi farklı imlalarla yazıldığı görülmektedir. Söz gelimi *Selçuk* adı, XV–XVI. yüzyıllara ait Anadolu tapu tahrir defterleri ve vakıf kaynaklarında, bir sayfada Selcük (kef ve cim harfleri ile) biçiminde yazılırken, bir alt paragrafta Selcük (kaf harfi ile) şeklinde kaydedilmiştir (Yakupoglu, 2019, s. 543). *Dede Korkut* destanı da bu hususta önemli veriler sunmaktadır. Eserin Dresden nüshasında *Selçuk* ismi, 20.a'da سلجوك şeklinde kaydedilmişken 113a'da ise سلجك biçiminde yazılmıştır (Özçelik, 2016, s. 78; 450). Dolayısıyla söz konusu dönemde, günümüzdeki gibi standart bir imla aranmasının uygun olmayacağı kanaatindeyiz.

Barthold, *Selçuk* adının kökenine ilişkin doğrudan bilgi vermemekle birlikte ismin telaffuzuna dair önemli tespitlerde bulunmuştur. Araştırmacı, günümüzde *Selçuk* şeklinde telaffuz edilen ismin, Avrupa âlimleri tarafından Arap imlası esasında *Selçuk* biçiminde okunduğunu; Türkçenin ses uyumuna aykırı olan bu söyleyişin Avrupa tarih ilminde de yerleştiğini belirtmiştir. Öte yandan Türkçenin ses uyumunu bilen dil bilginlerinin bu hatayı düzeltmeye çalıştıklarını ve bu doğrultuda adı *Salcuk* ya da *Salcık* şeklinde yazdıklarını ifade etmiştir. Fakat araştırmacıya göre Türk metinleri esasında, bu kelimenin doğru söylenişi 'Selcük'tür. Nitekim bu telaffuza *Divânu Lugâti't-Türk'te*, *Dede Korkut* destanında ve 950 senesi Sultan Süleyman döneminde adı bilinmeyen bir şairin manzumesinde rastlanmaktadır (2004, s. 92; ayr. bk. Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 813). Araştırmacının belirtilen görüşleri, *Selçuk* isminin ilk formlarına değinmek ve ismin telaffuzu konusunda bir belirsizlik olduğunu vurgulamak açısından önemlidir.

Selçuk adının kökenine ilişkin kapsamlı çalışma yapan araştırmacıardan birisi de Macar bilgini L. Rasonyi'dir. Araştırmacı, 19. ve 20. yüzyılın başlarında Pamir bölgesinde çalışmalar yapan Rus coğrafyacıların (Oşanın, Lipski, Finsterwalder vb.) raporlarında *Sel-lag*, *Sel-su*, *Seldi-lau*, *Sel-dara* gibi yer adlarının geçtiğini belirtmektedir. Bu adlardaki *sel* unsurunun Kırgızcada 'buz', *lau/tau* ögesinin ise 'dağ' anlamına geldiğini belirtmiştir. Rasonyi'ye göre bu tür yer adlarının varlığı, *Selçuk* adının kökeninde de aynı unsurların bulunabileceği ihtimalini güçlendirmektedir. Araştırmacı, eski Türklerde yer adlarının kişisel ad hâline gelmesinin yaygın bir gelenek olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda *Selçuk* adı, *Sel-tau* (buz dağı) gibi coğrafî bir adla ilişkili olarak veya doğrudan doğa unsurlarına dayalı bir kökten türemiş olabilir. Araştırmacı görüşlerini güçlendirici delil olarak eski Göktürk kitabelerinin yanı sıra eski Macarlar ve Türkmenler ile Arap kaynaklarında bulunan *kürt* 'çığ' adı yahut *Karluk* ismi, Özbeklerdeki *buzlak* 'buz yığı' ve Kıpçaklardaki *kayan* isminin bu türden isimler olduğunu belirtmiştir. Netice itibarıyla Rasonyi'nin konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir: *Sel* 'buz' + çük (küçültme eki) (1939, s. 377-384). Rasonyi'nin görüşleri, coğrafî verilerle dil bilimsel kanıtları esas alması bakımından değerli olmakla birlikte ismin kökenini açıklamak noktasında semantik açıdan yetersiz kalmaktadır. Nitekim tarihî bağlamda *Selçuk* adı, ağırlıklı olarak kadınlara verilmiştir. Bu doğrultuda, buz kavramıyla ilişkili bir ismin özellikle kadın adı olarak kullanılması, semantik açıdan uzak görünmektedir. Üstelik Sümer de Pamir bölgesinin Oğuzlara çok uzak olmasından yola çıkarak bu yer adının Pamir dağlarında değil, Seyhun boyları veya onun kuzeyindeki bozkırlarda aranması gerektiğini belirtmiştir (1999, s. 131).

Turan, *Selçuk* sözcüğünün telaffuzu, kökeni ve aynı kökten türediğini düşündüğü çeşitli isimler hakkında bilgiler vermiştir. Araştırmacıya göre *Selçuk* isminin aslı, *Salçuk* olmalıdır. Nitekim Türkçenin fonetik bir kural olarak kalın seslerden ince seslere doğru gelişimi düşünülrse, aslının *Salçuk* olduğu ve *Selçuk* şeklinin sonradan ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. İsmi'nin aslı şeklinin *Salçuk* olduğu yönündeki bir başka delil de Eski Türkçede *sal-* isim ve fiil kökü ile yapılmış birtakım isimlerin mevcudiyetidir: *Salcı*, *Salt*, *Salındı*, *Saltuk* ve *Salgur* (Salur). Bunun dışında *salçığ* sözcüğünün de bazı Türk lehçelerinde (Koybal ve Sagay) 'mücadeleci' manasına gelmesi, kuvvetli bir kanıt olarak kabul edilebilir (2009, s. 54). Turan'ın görüşleri, özellikle dil bilimsel anlamda problemlidir. Nitekim Türkçede kalın seslerden ince seslere doğru herhangi bir fonetik temayül söz konusu değildir. Eğer böyle bir eğilim söz konusu ise mutlaka örneklerle gösterilmelidir. Öte yandan araştırmacının özellikle belirttiği '*sal-* isim ve fiil kökü' ibaresi yine dil bilimsel açıdan doğru değildir. Burada, muhtemelen *sal-* fiil kökü kastedilmesine karşın böyle bir ifade biçimi yanlıştır. Gedikli ise *Selçuk* isminin ilk hecesinin ince olması ve ikinci unsurun küçültme eki olduğu için fiillere gelemeyeceğinden hareketle, Turan'ın görüşlerinin kabul edilemeyeceğini belirtmiştir (2011, s. 654).

Ögel, *Selçuk* isminin kökenine mitolojik ölçütler esasında yaklaşmıştır. Araştırmacıya göre Orta Asya kavimleri, dağdan şiddetli inen selleri daima kuvvet ve güçlülüğün bir sembolü olarak görmüştür. Bu doğrultuda *sel* unsuru, Türkler ve Moğollarda daima önemle göz önünde tutulan bir tabiat kuvvetidir. Bu nedenle *sel*, Türk mitolojisinde kendini sık sık gösteren bir motiftir. Araştırmacı, bu açıklamaların ardından *Selçuk* ismini (*Sel+cık*) şeklinde açıklayan Rasonyi ve diğerlerinin görüşlerine büyük bir önem verdiğini belirtmiştir (1993, s. 589). Ögel'in öne sürdüğü görüşlerden Rasonyi'nin fikirlerini benimsediği anlaşılmasına karşın araştırmacının düşüncelerindeki bazı genellemeler, bilimsel açıdan yanılıcı olabilir. Nitekim Orta Asya kavimlerinin dağdan şiddetli inen selleri, daima güçlülüğün sembolü olarak görmesi, bize göre yanılıcı bir genellemedir. Bu minvalde, bunların hangi kavimler olduğu belirtilmeli ve bilimsel delillerle desteklenmelidir. Ayrıca, tüm Orta Asya kavimlerinin bu şekilde düşünüp düşünmediği sorusu da akla gelmektedir.

Roux, konuya son derece itidalli yaklaşarak *Selçuk* isminin *Selçük* ya da *Salcuk* olabileceğini, semantik açıdan ise ‘küçük sal, salcık’ veya ‘küçük sel, selcik’ anlamlarını karşılayabileceğini belirtmiştir (2008, s. 202). Araştırmacının sunduğu veriler doğrultusunda, konudan tam emin olamadığı anlaşılmaktadır. Öte yandan ihtimal olarak belirttiği *Selçuk* isminin ‘küçük sal’ anlamından türediği fikri, dil bilimsel olarak ispat edilebilecek bir mahiyette değildir. Nitekim bu düşünce, Dukak’ın oğlu Selçuk’un salda doğduğu fikrine dayanmaktadır. Sal, ırmakları geçmek için yapılmış bir vasıta aracıdır. Türklerde doğum esnasında meydana gelen olay veya mekânı anımsatmak amacıyla isim verme geleneği mevcut bir durum olsa da böylesine bir görüşün kabul edilmesi, somut deliller olmayışı nedeniyle oldukça güçtür. Aynı zamanda ırmakları geçmek için kullanılan bir nesnenin çocuğa isim olarak verilmesi de en azından semantik içerik bakımından bir hayli zordur.

Sümer, çeşitli araştırmacılar tarafından öncelenen *Salçuk* şeklinden ziyade Kaşgarlı Mahmut’un Türk asıllı oluşu ve dil konusundaki yetkinliği nedeniyle *Selçük* biçimindeki imlasının kabul edilebilir olduğunu, aynı zamanda Rasonyi’nin ileri sürdüğü gibi *Selçük* isminin yer adı olabileceğini, ancak bunun coğrafi bilgiler itibarıyla Pamir bölgesinden ziyade Seyhun boylarında aranması gerektiğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra araştırmacı, Türk diline ait diğer eski kaynaklarda *sel* şeklinde bir kişi ismine rast gelinmediğini, bu durumda *Selçuk* adının, onun doğduğu yerin adı olabileceğini düşünmenin mümkün olduğunu da belirtmiştir. Bu doğrultuda *Selçük* adı, Karaçuk gibi bir dağ veya yörenin adı olabilir. Öte yandan araştırmacı, anlam bakımından Selçuk sözcüğünün Salçuk biçimine atıfta bulunarak “küçük sal” şeklinde de yorumlanabileceğini belirtmiş; ancak böyle bir adın verilebilmesi için kişinin salda doğmuş olması gerektiğini, fakat bu yönde herhangi bir delil bulunmadığından söz konusu görüşün ikna edici olmadığını dile getirmiştir (1999, s. 131). Dolayısıyla Sümer, ortaya kesin bir etimolojik görüş koymamakla birlikte mevcut görüşlerin olabileceği ihtimalleri üzerinde durmuştur.

Erol, *Adlarımız* başlıklı çalışmasında *Selçuk* ismini Selç(i)ük madde başında incelemiştir. Araştırmacıya göre ilgili isim, *sel* isim kökünden {+ÇIK} küçültme ekiyle: *Selçik*, *Selçuk*: ‘küçük sel’ anlamında türemiştir. Öte yandan ilgili ismin asli şeklinin *Salçuk* olduğunu, bunun dışında Pelliot’un ismin *Selçug* biçimine ‘mücadeleci’ anlamı verdiğini de ifade etmiştir. Bu bilgilerin yanı sıra araştırmacı, alfabe de bulunan seslerden yola çıkarak *Selçuk* şeklinin Acem, *Selcuk* biçiminin ise Arap telaffuzu olduğunu belirtmiştir (2010, s. 496). Söz konusu bilgiler doğrultusunda, Erol’un Selçuk ismini Arapça kökenli *sel* < (sayl) sözcüğü ile ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Ancak bu görüşü, kabul etmek tarihî açıdan neredeyse mümkün değildir. *Selçuk* adının Arapça *sel* isim köküyle ilişkilendirilmesi, büyük oranda tarihî bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Nitekim tarihî bir kişilik olarak Selçuk, İslâm dinine mensup devletler ile gayrimüslim Türkler arasında sınır olan Cend şehrinde Müslüman olmuştur (bk. 1972, s. 62-63). Kendisinin adı Müslüman olmadan ve dolayısıyla Araplarla yakın temasa geçmeden evvel de Selçuk olduğundan ilgili sözcüğün Arapça *sel* ile ilişkilendirilmesi akla uygun gelmemektedir. Divitçioğlu’na göre de bu ismi ‘küçük sel’ olarak açıklamak imkânsızdır. Çünkü X. yüzyıl Oğuzları, Arapça *sayl* kelimesini bilemez (2015, s. 71).

Selçuk adının kökenine ilişkin en güncel çalışmalardan birisi Gedikli’ye aittir. Araştırmacı ilgili sözcüğün köken bakımından *silimek* fiilinin kökü olan *sil* ‘temiz’ isim köküne {+ÇIK} küçültme ekinin eklenmesiyle oluştuğunu belirtmiştir: *sil* ‘temiz’ + çük ‘temizcik’. Kelimenin asli şekli *Silçük*’tür, daha sonra ise *Selçük* olmuştur. Anlam açısından ise manevi temizlik yani ‘doğru, dürtüst,

namuslu, sözünde duran' kavramları kastedilmektedir. Gedikli bu köke, *silig* sıfatı ve *silimek* fiilinden ulaştığını, Kaşgarı'de ise ilgili sözcüğün *sil kişi* 'yemek yemek istemeyen, yiyecekten tiksinen kimse' olarak geçtiğini belirtmektedir. Gedikli ardından öznel bir yorumla, az yemek yeme hadisesinin maddi ve manevi temizlikle irtibatlandırıldığını belirtmiştir. Tüm bunlardan yola çıkarak *sil* sözcüğünün kökeni 'temiz' anlamına gelmektedir (2011, s. 655-656). Gedikli'nin konuya ilişkin düşünceleri, Fatma Özkan'ın 'Selcen Adı Hakkında' başlıklı çalışmasından ilham alarak *silig* biçimine değinmesi bakımından önemlidir. Bununla birlikte *Selçuk* ismine köken olarak önerdiği *sil* biçiminin hapax legomenon olması ve belirtilen kökün Clauson'un sözlüğünde 'aşırı yiyip içmekten sakınan, kanaatkâr' anlamında tanıklanması (1972, s. 824) konuya şüpheyle yaklaşılmasını gerektirmektedir. Bu doğrultuda, 'aşırı yiyip içmekten sakınan, kanaatkâr' anlamlarının doğrudan temizlik ile bir ilgisi olmadığını belirtmek mümkündür. Az yemenin maddi ve manevi bir temizlikten ziyade sağlıkla ilgili olması akla daha uygun gelmektedir. Ayrıca *sil* sözcüğünün eski metinlerde doğrudan temiz anlamına gelen bir isim kökü olarak tanıklanmaması da ilgili görüşün kabul edilebilme ihtimalini zayıflatmaktadır. Tüm bunların yanı sıra araştırmacının belirttiği *sil* isim kökünden, Türk dilinde başka herhangi bir kişi adı türemiş midir? Eğer türemişe bunların gösterilmesi, ilgili kökün kişi adı olabileceği potansiyeli taşıdığını göstermesi bakımından önemlidir.

Kütük, 'Selçuklu Dünyasının Antroponimik Haritası' başlıklı makalesinde Selçuklu çağında ad verme hususunda eski Türk ananesinin mümkün olduğunca yaşatıldığını belirtmiştir. Araştırmacı bu çerçevede, Selçuklu çağında konulan Türkçe adların genellikle ek ve kelimelerden türetilmiş olduğuna dikkat çekmiştir. Bu doğrultuda, ekler arasında en yaygın kullanılan biçim birimlerden birisi {-ak} (yerine göre {-uk/-ük}) ekidir. *Selçuk* ismi de bu ekle yapılmış isimlerden biridir: *Selç-uk* (2017, s. 149-150). Kütük'ün bu düşüncelerine katılmak dil bilimi açasından mümkün değildir. Nitekim böyle bir görüş öne sürülecekse, ilgili isme köken olduğu düşünölen selç biçim biriminin ne olduğu, tarihî gelişimi, nerelerde tanıklandığı ve anlam alanının da ele alınması gerekmektedir. Araştırmacı, bu tür içeriklere ilişkin herhangi bir bilgi vermeden sadece eki belirtmiştir. Ayrıca yaptığımız incelemeler doğrultusunda, Türkçede *selç şeklinde herhangi bir köke rastlanmamaktadır.

Püsküllüoğlu, *Seçilmiş Çocuk Adları Sözlüğü* başlıklı eserinde *Selçuk* ismini 'küçük sel; tezcanlı, evcen, hızlı; Selçuklulara adını veren Sultan Selçuk'tan' şeklinde anlamlandırmıştır (2013, s. 149). Araştırmacıya göre *Selçuk* adı, Arapça kökenli *sel* ismine Türkçe küçöltme ekinin eklenmesiyle oluşmuştur. Püsküllüoğlu, böyle bir etimolojik görüş öne sürmesine karşın konuya ilişkin hiçbir bilimsel veri sunmamıştır. Ayrıca ilgili ada ilişkin tanıkladığı semantik içeriklerin hangi veri ya da eserlere dayandığına dair de bir bilgi vermemiştir. Bu tür popüler yayınlarda, bilimsel bir temele dayanmadan sunulan veriler toplum açasından yanıltıcı olabilir. Öte yandan Rasonyi, konuya ilişkin makalesinde Halil Edhem'in *Selçuk* isminin anlamını 'geyik' şeklinde verdiğini belirtmiş, bununla birlikte kendisinin yaptığı tüm araştırmalara rağmen *Selçuk* adının böyle bir anlama geldiğine ilişkin herhangi bir kanıt bulamadığını ifade etmiştir (1939, s. 380).

Nişanyan, *Selçuk* adının Türkiye'de kullanılan 174. en yoğun isim olduğunu ve 2000 sonrasında bu ismin çocuklara verilme oranının keskin bir şekilde düştüğünü belirtmiştir. Öte yandan *Selçuk* isminin eski Türk kaynaklarında çoğunlukla kadın adı olarak kaydedildiğini belirtmiştir (örn. Konya Selçuklularından Gıyaseddin Keyhusrev'in kız kardeşi Selçuk Hatun; Akkoyunlu Uzun Hasan'ın eşlerinden Selçuk Begüm; Çelebi Mehmet'in kızı Selçuk Hatun'dur). Nişanyan'a göre Osmanlı devrinde ender görölen isim, 1910'lardan itibaren erkek adı olarak yaygınlaşmıştır. Köken bakımından ise Gedikli'nin öne sürdüğü görüşlerin Rasonyi ve Turan'ın düşüncelerine is-

tinaden daha kabul edilebilir ve tatmin edici olduğunu belirtmiştir (www.nisanyanadlar.com/isim/Selçuk). Bununla birlikte araştırmacı, hangi duruma istinaden Gedikli'nin düşüncelerinin daha makbul olduğuna yönelik ise herhangi bir açıklama yapmamıştır. Diğer taraftan Türk Dil Kurumunun kişi adları sözlüğünde, *Selçuk* adının Türkçe kökenli olduğu belirtilmiş ve 'güzel konuşma yeteneği olan, uz dilli' anlamlarına geldiği ifade edilmiştir (<https://sozluk.gov.tr/>).

Yaptığımız literatür incelemesinde, *Selçuk* ismine ilişkin karşılaşılan temel sorunlar şunlardır:

İsmi kökeni konusunda fikir birliği bulunmamakta ve çeşitli araştırmacılar farklı görüşler ortaya koymaktadır. Ancak bu görüşlerin çoğu, bilimsel dayanaklardan yoksun olup tatmin edici nitelikte değildir. İlgili ismin asli şekli, Arap alfabesinden kaynaklanan yazım güçlükleri nedeniyle sağlıklı bir biçimde tespit edilememektedir; bu durum araştırmacılar arasında anlaşmazlığa yol açmaktadır.

Hipotez

Selçuk adı, Türk kültür tarihinde yalnızca bir kişi adı olarak değil, bir soy ve devletin sembolü olarak da büyük önem taşımaktadır. İlgili ad, eldeki mevcut kaynaklar doğrultusunda ilk olarak Oğuz boyları arasında kullanılmış olup tarih sahnesine Selçuk Bey ile çıkmıştır. Oğuzlardan Kınık boyuna dayanan ve Selçuk Bey'den gelen soy, XI. yüzyılda büyük bir imparatorluğa dönüşmüş ve Büyük Selçuklu İmparatorluğu adıyla Türk-İslam medeniyetinin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Bu itibarla *Selçuk* adı, zamanla bir şahıs isminden öte devlet kurucu, öncü ve lider anlamlarını çağrıştıran bir kültürel simge hâline gelmiştir. Onomastik açıdan ele alındığında *Selçuk* ismi, Türk toplumunda tarihî kimlik bilinci ve köken aidiyetini yansıtan bir addır. Adın kullanımında ses estetiğinin dışında tarihî mirasa bağlılık duygusu da belirleyicidir. Özellikle Cumhuriyet dönemiyle birlikte yeniden canlanan tarihî ilgi, *Selçuk* adının modern Türk toplumunda millî ve tarihî çağrışımları güçlü bir erkek adı olarak yaşamasını sağlamıştır. Öte yandan *Selçuk* adını taşıyan bireyler, farkında olarak veya olmayarak Türk devlet geleneğini, Oğuz kültürünü ve Türk kimliğini temsil eden bir tarihî sürekliliği de yaşatmaktadır.

Konuya dair yapılan incelemeler doğrultusunda, *Selçuk* isminin kökenini şu şekilde açıklamak mümkündür: *silig* (isim tabanı) +çe (eşitlik eki) + *k* (< ök) (pekiştirme edatı). Bizi böyle düşünmeye yönlendiren başlıca etkenler, şu şekilde açıklanabilir: *Silig* sözcüğünün tarihî ve çağdaş Türk dillerinde tanıklanan semantik içeriği, ilgili sözcüğün nitelik ve anlam özellikleri bakımından *Selçuk* adına köken oluşturabilecek bir potansiyele sahip olduğuna göstermektedir.

Adlar, bireyleri ya da varlıkları diğerlerinden ayıran, akılda kalıcı ve olumlu çağrışımlar uyandıran nitelikte olmalıdır. *Kuran*'daki sözcüklerden ilham alınarak anlamı detaylı bir şekilde bilinmeden çocuklara verilen olumsuz adlar (örneğin Aleyna) müstesna, ismin kişinin kaderi üzerinde etkili olabileceği düşüncesinden hareketle, olumlu anlamlar ve çağrışımlar içeren adlar tercih edilmektedir. *Silig* sözcüğü, anlam alanı bakımından *Selçuk* ismine köken olabilecek bir potansiyele sahiptir. Nitekim ilgili sözcük, Türk dilinin tarihî ve modern deşiklerinde semantik olarak 'güzel, yakışıklı, temiz, iffetli, düz, doğru, pürüzsüz, mükemmel ve nazik' anlamlarını karşılamaktadır (Özkan, 1995, s. 909). Burada *silig* sözcüğünün kökenine ilişkin bir görüş öne sürülmeyecek, yalnızca *Selçuk* adının *silig* sözcüğünden türediği ispat edilmeye çalışılacaktır. Nitekim *silig* sözcüğünün kökeni henüz tam anlamıyla aydınlatılabilmemiş değildir. Karamanlıoğlu, Reşit Rahmeti Arat'ın *silik* sözcüğüne tereddüt ve şüphe ile yaklaştığını belirtmiş, bununla birlikte kendisi ilgili sözcüğün Uygurcada mevcut olan *sili-* 'arınmak, temizlenmek' eyleminden türediğini ifade etmiştir (1966, s. 320). *Silig/silik* sözcüğünün kökeni henüz tam anlamıyla aydınlatılmadığından,

burada ilgili sözcük ad tabanı olarak kabul edilecektir.

Silig sözcüğünün Türk dilinin tarihî dönemlerinde görülen biçimleri, anlam alanı ve semantik değişimleri, *Selçuk* adının etimolojik gelişimini değerlendirebilmek açısından aşağıda sistematik bir şekilde ele alınmıştır:

İlgili sözcük, Orhon Yazıtlarından Köl Tigin yazıtının Doğu yüzünün 7. satırında *silik*¹ kız oğ-
lın ‘hanım olmaya layık kız evlatların’ şeklinde geçmektedir. *Silig* sözcüğü, Uygurcada *silig/silik*
şeklinde tanıklanmakta ‘arı, temiz, pak, bakire’ anlamlarında kullanılmaktadır (Câferoğlu, 1993,
s. 135). Clauson, *silig / silik* (?) biçimini *sil-* fiilinden türemiş bir isim veya sıfat olarak tanımlamış
ve bu sözcüğün ‘temiz, saf, pürüzsüz’ anlamlarında, hem gerçek hem de mecaz bağlamlarda kul-
lanıldığını belirtmiştir. Araştırmacı, sözcüğün asıl biçiminin kesin olarak belirlenemediğini ancak
silik şeklinin daha eski olabileceğini, ayrıca runik harfli metinlerde belirli bir işaretle gösterilme-
miş olmasına rağmen, ikinci hecedeki ünlünün /ü/ olmasının muhtemel olduğunu ifade etmiştir.
Ona göre Orta ve Modern Türkçe devirlerinde görülen *sili:* biçimi, *silig* kelimesindeki son ünsüz
-g’nin düşmesiyle ortaya çıkmıştır (1972, s. 826-827).

Silig sözcüğü, *Dîvânu Lugâti’t-Türk*’te ‘zarif, temiz, yakışıklı ve güzel konuşan’ anlamlarında
tanıklanmaktadır (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018, s. 824). *Kutadgu Bilig*’de *silig* sözcüğü oldukça
sık bir şekilde kullanılmakta ve ‘temiz, ince; nâzik, tatlı dilli’ anlamlarını karşılamaktadır (Arat,
1979, s. 398-399). *Codex Cumanicus*’ta ilgili sözcük, *sili* şeklinde geçmekte ve ‘1. Temiz, saf
(Barçalardan artuk arı sêni tabubtur hem sili); 2. Bakire (‘Sili oğlanın kövsi boldı Têñrinin ko-
nuş’) anlamlarında görülmektedir (Argunşah ve Güner, 2015, s. 814). *Kitâbü’l-İdrâk Li-Lisâni’l-
Etrâk* başlıklı eserde de *sili* sözcüğü, ‘saf, temiz, iffetli, temizlenmiş’ anlamlarında kullanılmıştır
(Toparlı vd., 2007, s. 237). *Silig* sözcüğü, Çağatay Türkçesinde ‘temiz, pak’ anlamlarında geç-
mekle birlikte *Gülistan* tercümesinde ötümlü *silig* hâliyle, *Bedayi’ü’l Vasat* adlı eserde ise *silik*
şeklinde ötümsüz olarak tanıklanmaktadır (Ünlü, 2013, s. 989).

Gülensoy, Türkçede ‘1. Üstündeki yazı veya resimler silinmiş olan, bozulmuş, aşınmış olan; 2.
(mec.) kendini gösteremeyen, dikkati çekmeyen veya önemli veya belirli olmayan’ anlamındaki
silik sözcüğünü, Eski Türkçede tanıklanan *silik/silig* ‘iffetli, namuslu, düzgün, temiz’ anlamları-
ndaki sözcük ile ilişkilendirmiş ve ilgili sözcüğün kökenini ‘*silik* < **si:l-iğ* şeklinde vermiştir
(2007, s. 781). Araştırmacının sunduğu etimolojik görüşler, henüz kesin biçimde kanıtlanmamış
olmasının yanı sıra, Eski Türkçede ‘iffetli, temiz’ anlamına gelen bir sözcüğün hangi aşamalardan
geçerek günümüzdeki kullanımlarını kazandığına ilişkin de bir açıklama içermemektedir. Sözcü-
ğün özellikle anlam alanındaki bu farklılık, çağdaş Türkçedeki *silik* biçimi ile Eski Türkçe *silig*
sözcüğünün aynı kökten geliyor olduğu görüşüne şüpheyle yaklaşılmasını gerekli kılmaktadır.

Anadolu ağızlarında, Eski Türkçe *silig* sözcüğünün farklı fonolojik varyantlarına rastlanmak-
tadır. Söz gelimi, *Derleme Sözlüğü*’nden elde edilen bilgilere göre Hatay çevresinde *silig* sözcüğü
silice / siliçe biçimiyle ‘temiz, tertemiz’ anlamında kullanılmaktadır (2009, VI, s. 4698). Benzer
şekilde, Narlidere, Kastamonu, Birecik, Afşin, Reyhanlı, Amik Ovası Türkmenleri, Bünyan, Silif-
ke ve birçok başka yerleşim biriminde *arı sili* sözü ‘tertemiz, saf, iyi’ anlamlarında derlenmiştir.
Ayrıca Reyhanlı’da *arıca silice*, Afşin’de *arı silli* ve Batman yöresinde *arı sülli* biçimleri tespit
edilmiştir (2009, I, s. 312-313).

1 Ercilasun, ilgili şekli Karamanloğlu’nun görüşlerine katılarak (1966, s. 320-322) *işilik* şeklinde okumuştur (2016, s. 508).

Sılu sözcüğü, Tatarcanın en kapsamlı sözlüklerinden *Tatar Têlênêñ Añlatmalı Süzlêğê* başlıklı eserde ‘1. Güzel, zarif, alımlı ve ince yapılı. 2. Güzel kız (isim manasında)’ şeklinde tanımlanmıştır. Aynı zamanda bu isimden türeyen *sıluvanu* fiili de ‘güzelleşmek, alımlı hâle gelmek, güzel bir kıza dönüşmek’ anlamlarında yaşamaktadır. Yine aynı kökten türeyen *sıluuk* sözcüğü de ‘güzellik, zarafet, alımlılık’ karşılığında kullanılmaktadır (2019, s. 279). Tatarcada ilgili sözcüğün daha ziyade kadınlara yönelik bir semantik içeriğe sahip olduğu görülmektedir.

Silig sözcüğü, Kırgızcada *sılık* şeklinde yaşamakta ve ‘1. Düz, pürüzsüz. 2. Kırıtkan, kırılğan. 3. Nazik, nezaketli, zarif’ anlamlarını karşılamaktadır. Öte yandan ilgili sözcüğün bulunduğu sözcük öbeklerine şu yapılar örnek olarak verilebilir: *sılık kişi* ‘nazik insan’, *sılık coop* ‘kibar cevap’, *sılık söz* ‘nazik söz’. Yine bu sözcükten türeyen *sılıktık* biçimi ise ‘1. Çıt kırıldım. 2. Nezaket, zarafet, incelik’ anlamlarında kullanılmaktadır. Öte yandan Kırgızcada ‘güzel’ anlamında kullanılan *suluu* sözcüğü de mevcuttur. Bu sözcüğün kadın ve erkek ayırt edilmeksizin cinsiyet gruplarında kullanılabildiği görülmektedir: ‘*suluu kız* ‘güzel kız’; *suluu katın* ‘güzel kadın’; *suluu ciğit* ‘yakışıklı delikanlı’; *anday suluu* ‘yazıyla tarif edilemeyecek kadar güzel, eşsiz güzel’. Kırgızcada işlek bir şekilde kullanılan *suluu* sözcüğünden türeyen *sulula-* ‘güzelleştirmek, bezemek’, *sulanma-* ‘güzelleşmek’, *sululuk* ‘güzellik’ gibi isim ve fiil görevinde kullanılan başka sözcükler de mevcuttur (Yudahin, 1985, s. 164; 180).

Eski Türkçe *silig* sözcüğü, Kazakçada *suluv* ‘güzel, alımlı, yakışıklı’ şeklinde karşımıza çıkmaktadır: *suluv äyel* ‘güzel kadın’; *suluv jigit* ‘yakışıklı erkek’. Bunun yanı sıra *suluv* isminden türeyen *suluvla-* ‘güzelleştirmek, süslemek, bezemek’ fiili ile *sululav* ‘biraz yakışıklı, güzelce’ şekilleri de mevcuttur (Koç, Bayniyazov ve Başkapan, 2019, s. 520). Madvaliev (2006–2008) editörlüğünde hazırlanan O‘zbek Tilining İzohli Lug‘ati’nde, ilgili sözcüğün *suluv* şeklinde karşımıza çıktığı ve ‘güzel, hoş, alımlı, çekici’ anlamlarında kullanıldığı görülmektedir. Bunların yanı sıra sözlükte *suluv qız* ‘güzel kız’, *suluv bahor* ‘güzel bahar’ şeklinde örnekler de tanıklanmıştır (2006–2008, s. 586). *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü*’nde *silik* şeklinde belirtilen sözcüğün anlam anlamı ‘düz, pürüzsüz, cilalı, parlamış’ şeklinde verilmiştir. Öte yandan *çaçliri silik tarangan kız* ‘saçları düzgün taranmış kız; *silik muamile* ‘yumuşak muamele, iyi ilişki’ öbekleri de örnek olarak tanıklanmıştır (Necip, 2013, s. 353).

Baskakov ve İnkijekovo tarafından kaleme alınan *Hakassko-Russkiy Slovar*’ başlıklı sözlükte, Eski Türkçe *silig* sözcüğü, *sîlîg* şeklinde tanıklanmakta ve şu anlamları karşılamaktadır: ‘1. Güzel. 2. İlginç, dikkat çekici. 3. Güzelce, güzel bir şekilde’. Bunun yanı sıra ilgili isimden türeyen *sîlîglen-* sözcüğünün ‘birini ya da bir şeyi süslemek, güzelleştirmek; bir şeyi süslemek, (mecaz olarak) olduğundan daha güzel göstermek’ anlamlarında kullanıldığı görülmektedir (1953, s. 188-189). Genel Türkçede kelime başındaki /s/ sesi, Başkurtçada /h/ olduğundan *silig* sözcüğü, çeşitli ses değişimleri sonucunda Başkurtçada *hulw* şeklinde tanıklanmaktadır. *Başkürt Tİlln/η Hüzl/ğl* başlıklı eserde, anılan sözcük ‘dış görünüşü, boyu-posu mükemmel; güzel, zarif, alımlı’ şeklinde tanımlanmış ve *hulw y/ğlt* ‘yakışıklı delikanlı’, *hulw kız* ‘güzel kız’, *hulw buy* ‘zarif vücut’ örnekleri verilmiştir. Tüm bunların yanı sıra Başkurtçada ilgili biçimin bir diğer anlamı ise ‘kendinden yaşça küçük kız kardeş’ tir. Aynı zamanda kendinden küçük bir kadına hitap sözü olarak da kullanılmaktadır (1993, s. 624).

Türk dilinin tarihî ve modern değişimlerinde *silig* sözcüğünden türeyen biçimlerin, ‘güzel, yakışıklı, iffetli, nazik, hoş’ vb. anlamlarında kullanıldığı ve içerik bakımından olumlu bir çağrışıma sahip olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, ilgili sözcüğün *Selçuk* adına kök olabilmesi semantik açıdan son derece uygundur.

Silig+çe+k (<ök) etimolojik yapısı, ses bilimi açısından *Selçuk* adının oluşumunu desteklemektedir. Yani bu yapının çeşitli ses olayları sonucunda *Selçuk* olması, Türkçenin ses bilimsel temayleriyle uygunluk göstermektedir. Öte yandan ismin kökenine ilişkin belirtilen morfolojik olgular da sözcüğün bu yönde gelişim gösterdiğini desteklemektedir.

Gedikli, *Selçuk* ismine ilişkin makalesinde belirtilen ismin *silig+uk* şeklinden gelemeyeceğini, bu şekilde olsa 1100 sene önce kelimenin *siliguk* veya en azından *siliuk* şekline rastlanması gerektiğini belirtmiştir (2011, s. 658). Araştırmacının bu görüşlerine katılmak zordur. Nitekim mevcut tarihî vesikalarda, bir sözcüğün ilk kullanım biçimlerine rastlanması her zaman mümkün değildir. Yani ilgili sözcük, belirli bir forma girdikten sonra üzerine eklenen biçim birimlerle yeneden türeyebilir. Bu doğrultuda, *Selçuk* isminin kökeni doğrudan *silig+e* k birleşiminden ziyade *silig* biçiminin fonolojik değişim sürecinden sonra aldığı biçim birimlere dayandırılabilir. Söz gelimi *silig* > *siliğ* > *siliw* > *sili* şeklindeki bir fonolojik gelişmede sözcüğün son evrede bulunan hâline eşitlik eki ve pekiştirme edatının gelmesi mümkündür. Yani bir sözcüğün oluşması için eklerin mutlaka kök biçime eklenmesi gerekmez.

Selçuk ismine köken olduğunu düşündüğümüz bir diğer biçim ise {+A} ekidir. Eşitlik eki, modern Türkçede eklendiği ad ile fiil veya cümlenin başka bir ögesi arasında karşılaştırmaya dayanan farklı niteliklerde eşitlik ilişkisi kurmaktadır. Başlıca işlevleri, nitelemede (vasıfta) eşitlik, benzerlik, miktar ve büyüklükte eşitlik, göreceli eşitlik ve karşılaştırma göstermektir (Korkmaz, 2017, s. 113). İlgili ekin, zamanla yapım ekine dönüşüp gibilik, benzerlik bildiren isimden isim yapma ekine evrildiği söylenebilir. Eski Türkçede oldukça işlek bir kullanıma sahip olan {+A} eki, Eski Anadolu Türkçesi yoluyla Türkçeye uzanan gelişiminde n sesinde hem tonlu hem tonsuz biçimler olarak {+CA} biçimine dnşmştir. Bunun yanı sıra isim çekim eki olarak bazı işlevleri kullanıştan düşmüş, kalıplaşma yoluyla çekim ekinden yapım ekine dönüşme özelliği de kazanmıştır. Bu nedenle ekin adlarda bir durum eki olarak kullanılışı, yazı dilimizde oldukça sınırlı kalmıştır (Korkmaz, 2017, s. 328-331). {+A} eki, Eski Türkçede oldukça işlek bir kullanım alanına sahiptir. Gabain, ilgili ekin kltme ve kuvvetlendirme bildirdiğini belirtmiştir (1995, s. 43). Araştırmacının görüşleri son derece değerli olmakla birlikte buradaki kltme işlevinin sevgi değerleriyle bağlantılı olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca ilgili ekten türeyen Türkçe adlar da söz konusudur. Söz gelimi *Saruca* ve *Tuğrula* isimleri, eşitlik eki ile türeyen isimlere örnek olarak gösterilebilir (Sümer, 1999, s. 328; 333). İlgili ekin, Birce, Gökçe ve Gle gibi modern Türkçe adlarda da kullanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla *silig* ismine eklenen {+A} eşitlik eki, kuvvetlendirme ve sevgi bildirme (kltme) işleviyle belirtilen isimlerin üzerine eklenmiştir.

Selçuk isminin kökenine ilişkin sunduğumuz etimolojik teklifin nc biçimini ‘ok’ pekiştirme edatı oluştırmaktadır. İlgili biçim birim, tarihî metinler ile lehçelerde oğ biçiminde bağımsız; ok/k/-ađ biçiminde kısmen kaynaşmış; -k/-k formunda ise tamamen kaynaşmış ve ekleşmiş şekilleriyle kullanılmakta ve farklı kuvvetlendirme işlevleri üstlenmektedir (Korkmaz, 1962, s. 13-29). Bu ekten farklı olarak Türk şahıs adlarında çok sık kullanılan {+k} şeklinde bir kltme eki de mevcuttur. Bu ek, Atilla’nın oğlu *Dengizik* isminin dışında Bulgar Türklerine ait *Esperik* ve *Omurtak* gibi isimlerde de görülmektedir. Bunların yanı sıra X. asırdan sonra tanıklanan kişi adlarında da bulunmaktadır: İnek, Yegenk, İlk, İnalk, Bayank, Toyınk vb. Tanınmış halk isimlerinden *Beenek* de buna örnek olarak verilebilir (Rasonyi, 1939, s. 380). İşlev açısından değerlendirildiğinde, *Selçuk* ismine köken olarak önerdiğimiz pekiştirme edatının bir bakıma kltme eki olarak da kabul edilmesi mümkündür. Nitekim eski Türk adlarında, kltme eki

kullanma geleneği yaygındır. Ancak bizim düşüncelerimize göre *silig* adı üzerine gelen {+çA} eşitlik eki, küçültme işlevi gördüğünden sona gelen {+k} biçim birimi küçültme eki olmaktan ziyade pekiştirici morfem olarak kabul edilmelidir.

Belirtilen bilgiler esasında, *Selçuk* isminin tarihî gelişimi şu şekilde gösterilebilir: *silig* > *siliğ* > *siliw* > *sili*. Batı Türkçesinde, Eski Türkçedeki söz içi ve söz sonu ötümlü /g/ sesinin düşme durumu, karakteristik bir fonolojik temayüldür. Belirtilen temayüle ilişkin Oğuz Türkçesinin birinci evresi olan Eski Anadolu Türkçesinde *aru* < *arig*; *diri* < *tirig*; *katı* < *katig*; *emek* < *emgek*; *yalan* < *yalgan* vb. örnekleri göstermek mümkündür (Özkan, 2017, s. 109). Öte yandan *silig* > *sili* değişiminin ardından kuvvetlendirme ve sevgi eki işlevindeki {+çA} eşitlik eki ve pekiştirme edatının eklenmesi ile şu şekilde bir fonolojik gelişimden bahsetmek mümkündür: *silçe ök* > *silçe ök* > *silçük* > *selçuk*. Burada kök hecede bulunan *sil* biçiminin günümüzdeki şekliyle nasıl *sel* biçimine dönüştüğü bahsi de aydınlatılmalıdır. Bize göre söz konusu ünlü genişlemesi, {+çA} eşitlik ekindeki geniş ünlünün etkisiyle ortaya çıkan gerileyici benzeşmeden kaynaklanmış olabilir.

Konuya ilişkin sunduğumuz fonolojik gelişim bağlamında yanıtlanması gereken bir diğer temel soru, önlük-artlık uyumuna uygun olan *Silçük* biçiminin günümüzde nasıl *Selçuk* biçimine dönüştüğü ve bu yeni formun uyum dışı kalmasının hangi etkenlerle açıklanabileceğidir. Düşüncelerimize göre *Selçuk* adı, Arap harfleriyle yazıldığında sondaki ön damak /k/ sesinin art damak /k/ biçimini alması, yani ilgili ünsüzün kalınlaştırıcı bir etki oluşturması sonucunda günümüzdeki biçime dönüşmüştür. Bununla birlikte, ismin içinde inceltici etkiye sahip likit ünsüz /l/ bulunması, formun tarihî Türk dilinde ince ünlü dizimiyle kullanıldığına işaret etmektedir.

Selçuk ismine köken olduğu düşünülen *silig* sözcüğü, Eski Türkçeden beri çeşitli şahıslara isim olmuştur. Ayrıca günümüz Türkçesinde bilinen *Selcen* ismi de aynı kökten gelmektedir. Aynı kökün farklı isimlerde görülebilmesi, bu biçimin *Selçuk* ismine de köken olabilecek potansiyel taşıdığına işaret etmektedir.

Silig ismini, kişi adı olarak Türk dilinin en eski yazılı belgeleri olan Orhon yazıtlarında tanıklamak mümkündür. Nitekim Köl Tigin yazıtı 33. satırda, *Yigen Silig Beg* ismi geçmektedir. Bundan *Silig* biçiminin Göktürkler döneminden itibaren kişi adı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. *Silig* ismi şahıs adı olarak Uygurlarda da tanıklanabilmektedir: *Silig Terken* ve *Silig Tigin* (Sümer, 1999, s. 53; 88). Aynı zamanda Radloff'un *Uigurische Sprachdenkmäler* başlıklı çalışmasında *Silü* şeklinde de bir kişi adının var olduğu belirtilmektedir (Câferoğlu, 1993, s. 135).

Selçuk adının kökeni üzerine düşüncelerimizi güçlendiren en önemli delillerden birisi *Selcen* ismidir. Özkan, 'Selcen Adı Hakkında' (1995) başlıklı çalışmasında konuya ilişkin şu görüşleri ortaya koymuştur: *Selcen* adı köken bakımından Türkçe *sulu* (<*silig*) +Farsça *can* isimlerinin birleşmesinden oluşmuştur. *Silig* sözcüğüne çeşitli Türk dillerinde rastlamak mümkündür. İlgili sözcük; sılı, sılı, sulu, suluu, suluv/suluw şekillerinde tanıklanmakta, semantik olarak 'güzel, yakışıklı, temiz, iffetli, düz, doğru, pürüzsüz, mükemmel ve nazik' anlamlarına gelmektedir. *Can* ise 'ruh, hayat, yaşayış ve gönül' anlamlarını karşılamaktadır (1995, s. 907-914). Bu doğrultuda, *Selcen* ve *Selçuk* isimlerinin aynı kökten türediğini ifade etmek mümkündür.

Mazioğlu, 'Yûsuf u Züleyhâ Yazarı Sulu Fakîh'in Adı Sorunu' başlıklı çalışmasında *Sulu* kelimesinin 'taze, canlı, güzel, parlak, şerefli, namuslu' anlamlarına geldiğini ve bu sözcüğün de *Kutadgu Bilig*'deki örnekler doğrultusunda *suvluğ* biçiminden geliştiğini belirtmiştir. Ayrıca Özkan'ın 'Selcen Adı Hakkında' başlıklı makalesinde *sulu* ve *silig* kelimelerini birbirine karıştır-

dığını belirtmiş, *sulu* ve *sili* kelimelerinin her ne kadar anlam bakımından birbirine yakın iseler de kökleri ve yapılarının ayrı olduğunu belirtmiştir. Araştırmacı, bu olgudan yola çıkararak *Selcen* adının anlamını ise ‘arı kız, temiz kız’ şeklinde vermiştir (1999, s. 175-176). Belirtilen görüşlerden Mazıoğlu’nun Sulu Fakih’in adını Eski Türkçe *sub* > *su* köküne dayandırdığı ve  zkan’ın görüşlerine karşı çıktığı anlaşılmaktadır. Bize göre  zkan’ın görüşlerinde herhangi bir karışıklık söz konusu değildir. Nitekim  zkan’a göre *silig* sözcüğü fonolojik değişmelere uğramış ve Türk dilinin değişkelerinde *sulu*, *silu*, *suluu*, *suluv/suluv* şekillerine dönüşmüştür. Bu açıklamanın dil bilimi bakımından veya Türkçenin fonolojik temayülü açısından herhangi bir yanlış y n  yoktur.

Mazıoğlu’nun *sulu* şeklinde tanıkladığı sözcüğe Tietze’nin sözlüğünde de rastlanmaktadır: *Sulu*: ‘güzel’, Kırgızca *sulu*,  rn. *G r ndi b -beh  bir d ne l ’l / Sa’ det ulzumundan h b u sulu* (Fahri 1974 [1367] no. 282) (2019, VII, s. 485). Ancak bize göre Sulu Fakih’te geçen *Sulu* adı, Mazıoğlu’nun belirttiği gibi *su* (< *sub*) kökünden gelmemektedir. Kanaatimizce Sulu Fakih’in adı da *silig* sözcüğünün günümüze ulaşmış şeklidir. Başka bir ifadeyle Sulu Fakih’in adının *silig* sözcüğünden geldiğini, ayrıca *Selçuk*, *Selcen/Selcan* ve *Sulu* adlarının k kteş olduğunu d şunmekteyiz. Eğer Mazıoğlu’nun belirttiği gibi ilgili sözcük *su* < Eski Türkçe *sub* sözcüğünden t remişe, *su* sözcüğünün bu anlamları nasıl kazandığı ve hangi anlam değişmelerinden geçtiği metinler üzerinden ortaya konulmalıdır. Ayrıca bu kökten türeyen başka şahıs adları da mevcut mudur? sorusunun tarihî vesikalarla cevaplanması gerekmektedir. Azericede *Sarı Gülin* adlı halk t rkisinde şu ifadeler geçmektedir: ‘Saın ucun h rm zler, G l  sulu d rm zler’ ‘‘Saın ucunu  rmezler; G l  (ieği) güzelce/düzenli dermezler’’. Belirtilen Türk dilinde g l sözcüğü, genel anlamda iek türünü de karşılamaktadır. Bizim görüşümüze göre, Azerice’de tanımlanan bu *sulu* biçiminin insan yaşamı için vazgeçilmez olan *su* ile herhangi bir ilgisi yoktur². Yine günümüz Türkçesinde ‘civık’ anlamında kullanılan *sulu* sözcüğe de mevcuttur. Öte yandan Mazıoğlu,  zkan (1995) tarafından öne sürülen görüşün neden geçerli olamayacağına yönelik hiçbir bilimsel veri ya da dayanak sunmamıştır. Dolayısıyla bize göre Sulu Fakih’in adındaki *sulu* ismi de *silig* sözcüğünden gelmektedir. Nitekim *silig* sözcüğü fonolojik olarak *sulu*, *sılı* veya *silu* olabilmekte ve semantik yönden isim olabilecek bir nitelik taşımaktadır. Konuya ilişkin şu şekilde bir tarihî gelişimden bahsetmek mümkündür: *silig* > *silig* > *siluw* > *silu* > *sulu*. Diğer taraftan Mazıoğlu’nun özellikle Karahanlılar döneminde g r len *S li* adı ile Uygurcada Radloff’un *Uigurishce Sprachdenkm ler* başlıklı eserinde kaydedilen *S li* biçimi üzerinde de durması gerekirdi (Caferoğlu, 1993, s. 135; Sümer, 1999, s. 132). Ancak çalışmada bu hususun gözden kaçtığı anlaşılmaktadır.

Türk dillerinde, *Silig* biçiminin fonolojik varyantlarının bazı destanlarda kahraman adları olarak kullanıldığı da görülmektedir. Örneğin Başkırtlar arasında bilinen *Zaya Tülek* destanında, kahramanın uğruna mücadele ettiği su perisi olan sevgilisinin adı Hıw Hılıw (‘‘Su güzeli’’)’dir. Yine eşitli Türk destanlarında, kadın kahramanların *sılı/sulu* sözcüğüyle kurulmuş birleşik adlar taşıdıkları dikkat çekmektedir. Nitekim Kazak Türklerinin *Kozı K rpeş-Bayan Suluv* destanında kadın kahramanın adı Bayan Suluv, Uygur Türklerinin in Tümör Batır destanında ise in Tümör’ n sevgilisinin adı Mehtum Sulu’dur ( zkan, 1995, s. 910-911).

Selçuk adının tarihî belgelerde hem erkeklere hem de kadınlara verilmesi, bu ismin kadın ve erkeği ortak olarak niteleyebilen bir sözcükten türemiş olabileceğini düşündürtmektedir. Bu doğrultuda, *silig*

2 *Az rbaycan Dilinin İzahlı L ğati* başlıklı sözlükte, ‘*sulu*’ sözcüğünün bu anlamına yer verilmemiştir (bk. 2006 IV, s. 160). Ancak halk arasında olduğa yaygın bir şekilde bilinen bu türküde ilgili sözcüğün ‘güzel, derli toplu’ anlamı tespit edilebilmektedir.

sözcüğünün ‘temiz, güzel, saf, pürüzsüz’ biçimindeki kök anlamı, hem erkekleri hem de kadınları eşit biçimde niteleyebilmektedir. Türk tarihinde *Selçuk* adının hem kadınlara hem de erkeklere verildiği görülmektedir. Özellikle hanedana mensup kadınlar arasında bu ismin lakap, sıfat veya ad olarak verilmesi oldukça dikkat çekicidir. Başka bir ifadeyle *Selçuk* ismi haneden kadınları arasında yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Faruk Sümer de *Selçuk* adını, hanedana mensup prenseslerden birçoğunun taşıdığını belirtmiştir (1999, s. 132). 1276 yılında İhanlılara gelin giden IV. Rükneddin Kılıç Arslan’ın kızı Selçûk Hatûn’dur. Osmanlı Devletinin ikinci kurucusu olarak bilinen Mehmet Çelebi’nin kızı, II. Murat Han’ın kız kardeşi ve Fatih Sultan Mehmet’in halasının adı da Selçuk Hatun’dur. Osmanlı padişahı II. Beyazıt’ın kızlarından birisinin adı Selçuk Hatun’dur. Aynı şekilde Uzun Hasan’ın ilk eşinin adı da Selçukşah Begüm olarak bilinmektedir. Tarihî vesikalarda ismin müennes hâle getirilerek Selçuka şeklinde veya ismin sonuna nispet eki getirilerek Selçukî biçiminde konduğu da görülmektedir. Hıskeyf hâkimi Kara Arslan oğlu Nurettin Muhammed’in eşinin adı Selçuka’dır. Benzer şekilde 2. Kılıçarslan’ın kızının adı Selçukî veya Selçuka olarak geçmektedir. *Selçuk* adının kadınlara verilmesine dair birçok veri ve tarihî şahsiyet bulmak mümkündür (bk. Sümer, 1999; Erol, 2010, s. 496).

Selçuk adının tarihî olarak pek çok erkeğe verildiği de görülmektedir. İlgili isim, Selçuklu Devletine adını veren Dukak’ın oğlu Selçuk Bey dışında bir diğer Selçuklu sultanı Muhammet Tapar’ın (1105-1118) oğluna da verilmiştir. Sümer, kesin olmamakla birlikte Selçuk Bey’den sonraki hanedana ait ilk Selçuk adının Muhammet Tapar’ın oğlu Selçuk olduğunu belirtmiştir (1999, s. 601). Osmanlı şehzadelerinden üçünün adının Selçuk Sultan olduğu bilinmektedir (Gedikli, 2011, s. 651). *Selçuk* adının bunların yanı sıra pek çok kişi adında geçtiği görülmektedir (bk. Sümer, 1999). Bunların dışında günümüze daha yakın tarihlerde *Selçuk* isminin soyadı olarak da kullanıldığı göze çarpmaktadır. Osmanlı/Cumhuriyet döneminde, klasik müzik sanatçısı olan Münir Nurettin Selçuk buna örnek olarak verilebilir. *Selçuk* isminin günümüzde daha çok erkeklere verildiği görülmektedir. Bu durum belki de devleti yönetenlerin erkek olmasıyla açıklanabilir.

Yukarıda görüldüğü üzere, *Selçuk* adının hem kadınlara hem de erkeklere verildiği anlaşılmaktadır. İlgili ismin hem kadınlar hem de erkekler için kullanılabilmesi, içerik açısından her iki cinsiyet tarafından da olumlu karşılanabilecek ortak bir niteliğe sahip olması gerektiğini göstermektedir. Bu bağlamda, *Selçuk* adına köken oluşturduğu düşünülen silig kökü, hem erkekleri hem de kadınları niteleyebilecek ortak bir anlam alanına sahiptir.

Sonuç

Kişi adları, bir toplumun dünya görüşü, kültürü ve yaşam biçimi bakımından oldukça önemli veriler sunmaktadır. İlgili duruma istinaden onomastik yönden ele alınan bu çalışmada, *Selçuk* adının kökeni detaylı bir şekilde incelenmiş ve Türk dilinin tarihî ve modern dillerindeki verilerden hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Selçuk adının kökeni meselesi, ilgili ismin tarihte iz bırakmış uzun süreli bir devletin adı olması nedeniyle yerli ve yabancı araştırmacıların dikkatini çekmiş ve konuya ilişkin birbirinden oldukça farklı görüşler öne sürülmüştür. Literatürde ismin kökenine yönelik ortaya konan görüşlerde, fikir birliğine varılamadığı, bilimsel açıdan tatmin edici bir görüş ortaya konmadığı ve konunun dil bilimi uzmanlarından ziyade farklı alanlardaki araştırmacılarca incelendiği belirlenmiştir. Hatta ilgili adın kökeni ve anlam alanına yönelik popüler kitaplarda da pek çok görüş ifade edildiği belirlenmiştir. Bu doğrultuda, elde edilen en önemli sonuçlardan birisi konunun mutlaka

uzmanları tarafından incelenmesi gerektiğidir. Nitekim çeşitli popöler kitaplarda, hiçbir bilimsel dayanağı olmadan ifade edilen fikirlerin toplumu yanlış yönlendirme olasılığı bir hayli yüksektir.

Selçuk adının yazılı olarak geçtiğı ilk belgelerin Arap yazısıyla ve farklı imlalarla kaleme alındığı görölmektedir. Bu durum, ilgili adın telaffuz şeklini tam olarak belirlemenin önüne geçmesinin dışında konuya ilişkin kesin bir köken bilgisi önerisi sunmayı da engellemiş ve konunun karışık bir hâl almasına neden olmuştur. Bu durum sadece *Selçuk* adı için geçerli değildir. Ancak *Selçuk* adının imla yönünden aynı eserlerde dahi farklı şekillerde yazılması, isimlerin köken bakımından incelenmesinde imlanın belirleyici olmadığı izlenimi uyandırmaktadır. Türk dilinin tarihî ve modern dillerinde yapılan geniş incelemeler sonucunda, *Selçuk* adının köken bakımından *silig+çe+k* (<ök) yapısından türediğı belirlenmiştir. Konuya ilişkin sunulan bu etimolojik görüş; fonolojik, morfolojik ve semantik yönden Türkçenin teamülleriyle uygunluk göstermektedir. Öte yandan *silig* sözcüğünün çeşitli fonolojik varyantlarının tarihî Türk dillerinde şahıs adı olarak kullanılması konuya ilişkin görüşlerimizi güçlendirmektedir. Bunun yanı sıra *silig* sözcüğünün semantik anlam alanının hem kadınlar hem de erkekler için uygun olması, *silig* kökünden türeyen *Selçuk* adının her iki cins için kullanılması durumunu da desteklemektedir. Bu durum, *silig* ile *Selçuk* arasındaki anlam ve kullanım alanı paralelliğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Özel adlara yönelik genel çerçevede onomastik, dar çerçevede ise etimolojik çalışmaların son derece kısıtlı olduğu ve bu alanda azımsanmayacak bir boşluğun bulunduğu söylenebilir. Söz konusu alanlar üzerine, daha çok çalışmalar yapılması gerektiğı anlaşılmaktadır. Nitekim kişi adları üzerine yapılan çalışmalar bir toplumun gelenekleri, görenekleri ve dünya görüşünü anlamak bakımından çok değerlidir. Türkler arasında tarihî olarak son derece yaygın bir şekilde kullanılan *Selçuk* isminin, ‘temiz, güzel, iffetli’ vb. anlam alanından türemiş olması, Türklerde bu tür manevi değerlerin ne kadar kıymetli olduğuna işaret etmektedir. Nitekim isimler, ilgili toplumun yaşam felsefesinden elde edinilen tecrübeler doğrultusunda ortaya çıkmaktadır.

Extended Abstract

The subject of this study is the examination of the etymology and onomastic characteristics of the name *Selçuk*, which has historical and cultural value for Turks. In this study, the name *Selçuk* will be evaluated in an onomastic context using a diachronic approach, a new view on its etymology will be proposed and previous academic studies on the subject will be critically reviewed. The study aims to make an original contribution to the Turkish onomastic literature by examining the linguistic etymology of the name *Selçuk*. The etymological structure, phonological changes and cultural contexts of the name in question will be analyzed comparatively. Both historical linguistic analysis (etymology-phonology and morphology) and a socio-cultural approach will be applied as methods. This will address existing gaps in the field regarding the etymology and historical usage of the name *Selçuk*, while also providing a more systematic understanding of the meaning and usage processes of historical names in both individual name studies and Turkish onomastics literature. Based on studies conducted on the subject, the etymology of the name *Selçuk* can be explained as follows: *silig* (name base) +çe (equality suffix) + k (<ök) (intensifying particle). The factors that lead us to this conclusion can be explained as follows:

1. The semantic field of the word *silig* as attested in historical and contemporary Turkic languages indicates that it possesses the potential to form the etymology of the name *Selçuk* in terms of the qualitative and semantic characteristics of the relevant word.

2. The etymological structure of *silig+çe+k* (<ök) supports the formation of the name *Selçuk* from a phonological perspective. In other words, the fact that this structure became *Selçuk* as a result of various phonological events is consistent with the phonological tendencies of the Turkish language. Again, the morphological facts mentioned regarding the origin of the name also support the development of the word in this direction.

3. The word *silig*, thought to be the origin of the name *Selçuk*, has been used as a name for various individuals since Old Turkic. Furthermore, the name *Selcen*, known in Turkish, also comes from the same origin. The fact that the same root can be seen in different names indicates that this form could also be the etymology of the name *Selçuk*.

4. The fact that the name *Selçuk* is given to both men and women in historical documents requires that this name derive from a word that can describe both men and women. In this regard, the root meaning of the word *silig*, ‘clean, beautiful, pure, smooth,’ can easily describe both men and women.

Personal names provide significant data regarding a society’s worldview, culture, and way of life. In this study, which examines the etymology of the name *Selçuk* from an onomastic perspective, the following conclusions were reached based on data from historical and modern variations of the Turkic languages: It is observed that the earliest documents in which the name *Selçuk* appears in writing were composed in Arabic script and with different spellings. This situation not only prevents the exact pronunciation of the name from being determined but also hinders the proposal of definitive information regarding its origin, leading to confusion on the subject. This situation is not limited solely to the name *Selçuk*. However, given that the name *Selçuk* is spelled differently even within the same works, it appears that spelling is not a determining factor when examining the origins of names. Extensive studies on historical and modern variations of the Turkic languages have determined that the name *Selçuk* derives from the structure *silig+çe+k* (<ök). This etymological view presented on the subject is consistent with the phonological, morphological and semantic conventions of Turkish language. Furthermore, the use of various phonological variants of the word *silig* as personal names in historical Turkish languages strengthens our views on the subject. In addition, the fact that the semantic meaning of the word *silig* is suitable for both women and men also supports the use of the name *Selçuk*, derived from the etymon *silig*, for both women and men. It can be stated that onomastic studies in a general sense and etymological studies in a narrow sense are extremely limited, and that there is a significant gap in this field. It is clear that more research needs to be conducted in the areas mentioned above. Indeed, studies on personal names are very valuable in terms of understanding a society’s traditions, customs and worldview. The fact that the name *Selçuk*, which has been historically used very widely among Turks, is derived from the meaning field of ‘clean, beautiful, chaste’, etc., indicates how valuable such spiritual values are to Turks. Indeed, names emerge in line with the experiences gained from the philosophy of life of the society concerned.

Yapay Zeka Kullanımı: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zeka tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar(lar) tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.

Use of Artificial Intelligence: No artificial intelligence-based tools or applications were used in this research process. The entire content of this study was created by the author(s) in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.”

Kaynaklar

- Arat, R. R: (1979). *Kutadu Bilig III: İndeks*, hzl. Kemal Eraslan, Osman F. Sertkaya ve Nuri Yüce). İstanbul: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Argunşah, M. & Güner, G. (2015). *Codex Cumanicus*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Azərbaycan Dilinin İzahlı Lüğəti*. (2006). Bakı: Şərq-Qərb Nəşriyyatı.
- Barthold, V. V. (2004). *Orta Asya Türk Tarihi -Dersleri-*, hzl. Hüseyin Dağ. Ankara: Çağlar Yayınları.
- Baskakov, N. A. & İnkijekova-Grekul, A. İ. (1953). *Hakassko-Russkiy Slovar'*. Moskova: Ministerstvo kul'tury SSSR, Gosudarstvennoe izdatel'stvo inostrannykh i nasonal'nykh slovarey.
- Başkırt Tıllnıñ Hüzlıgl I-II*. (1993). Meskev: Rüssiya Fender Akademiyahı Başqürtüstan Ğilmi Üzeđl.
- Câferoğlu, A. (1993). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Clauson, Sir G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*. Oxford: Clarendon Press.
- Divitçioğlu, S. (2015). *Oğuz'dan Selçuklu'ya*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Erol, A. (2010). *Adlarımız: Şarkılarla Şiirlerle Türkülerle ve Tarih Örneklele*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Gabain, Von A. (1995). *Eski Türkçenin Grameri*, çev. Mehmet Akalın. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Gedikli, Y. (2011). 'Selçuk' Kişi Adının Köken ve Anlamı (Etimolojisi), ed. Zeki Dilek vd. 38. *ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi), 10-15 Eylül 2007, Bildiriler: Dil Bilimi, Dil Bilgisi ve Dil Eğitimi*, c. II, 649-662. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2016). *Türk Kağanlığı ve Türk Bengü Taşları*. İstanbul: Dergâh Yayınevi.
- Ercilasun, A. B. & Akkoyunlu, Z. (2018). *Divânu Lugâti't-Türk: Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Karamanhoğlu, A. F. (1966). Silik Sözü Üzerine. *Reşit Rahmeti Arat İçin içinde* (s. 320-322). Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Koç, K., Bayniyazov, A., Başkapan, V. (2019). *Kazak Türkçesi-Türkiye Türkçesi Sözlüğü/Qazakşa-Turikşe Sözdik*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Korkmaz, Z. (1962). "Türkçede ok/ök Kuvvetlendirme (İntensivum) Edatı Üzerine", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 9, 13-29.
- Korkmaz, Z. (2017). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Kütük, A. (2017). "Selçuklu Dünyasının Antroponimik Haritası (Selçuklu Çağında Ad Koyma Geleneği Hakkında Bazı Tespitler)", *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, 6, 147-180.
- Madvaliev, A. (Ed.). (2006–2008). O'zbek Tilining İzohli Lug'ati: 80 000 dan ortiq so'z va so'z birikmasi. Toshkent: O'zbekiston milliy entsiklopediyasi.
- Marquart, J. (1914). Über das Volkstum der Komanen, Osttürkische Dialektstudien. Berlin: *Abhandlungen der Königlich-Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen, Philologisch-Historische Klasse Neue Folge Band XIII*, Nro. 1. 25-237.
- Mazioğlu, H. (2003). "Yusuf u Züleyha Yazarı Sulu Fakih'in Adı Sorunu", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 42 (1999), 169-176.
- Necip, E. N. (2013). *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü*, çev. İklil Kurban. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ögel, B. (1993). *Türk Mitolojisi, I. Cilt*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Özaydın, A. (2009). "Selçuk Bey". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 36, 364-365, İstanbul: TDV Yayınları.
- Özçelik, S. (2016). *Dede Korkut -Dresden Nüshası- Metin, Dizin- II Cilt*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

- Özkan, F. (1995). "Selcen Adı Hakkında", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 524, 907-914.
- Özkan, M. (2017). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Püsküllüoğlu, A. (2013). *Seçilmiş Çocuk Adları Sözlüğü*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Rasonyi, L. (1939). "Selçuk Adının Menşesine Dair", *Belleten*, 10, 377-384.
- Roux, J. P. (2008). *Türklerin Tarihi: Pasifik'ten Akdeniz'e 2000 Yıl*, çev. Aykut Kazancıgil & Lale Arslan Özcan. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Sümer, F. (1972). *Oğuzlar (Türkmenler): Tarihleri-Boy Teşkilâtı-Destanları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Sümer, F. (1999). *Türk Devletleri Tarihinde Şahıs Adları*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Tatar Têlênêñ Añlatmalı Süzlêğë 5. Cilt (C-T)*. (2019). (Red. A. E. Timerhanov). Kazan: Tatarstan Respublikası Fenner Akademiyasê G. İbrahimov İšemendekê Têl, Edebiyat hem Sengat' İnstitutı.
- Tietze, A. (2019). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati: Yedinci Cilt S-Ş*, ed. Nurettin Demir & Emine Yılmaz. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- Türk Dil Kurumu. (2009). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, C. I-VI*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Toparlı, R., Vural, H. ve Karaatlı, R. (2007). *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Turan, O. (2009). *Selçuklular Târihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Ünlü, S. (2013). *Çağatay Türkçesi Sözlüğü*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Yakupoğlu, C. (2019). "Anadolu'da Selçuklu Dönemi Şahıs Adlarının İmla Problemi", Ed. Mehmet Ali Hacıgökmen vd. *Selçuklu Tarihi ve Tarihçiliğinin Temel Meseleleri* içinde (s. 521-548). Konya: Selçuklu Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Yudahin, K. K. (1985). *Kirgizsko-russkiy slovar' / Kırgızça-Orusça Sözdük I-II*. Frunze & Moskva: Glavnaya redaktsiya Kirgizskoy Sovetskoy entsiklopedii / Sovetskaya Entsiklopediya.
- İnternet kaynakları
- Nişanyan, S. (2025.11.17). "Selçuk", <https://www.nisanyanadlar.com/isim/Sel%C3%A7uk>. (Erişim tarihi: 2025)
- Türk Dil Kurumu. (2025. 11.17). <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim tarihi: 2025).